

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version: Seppälä, M. (2020) Kokeilut – voidaanko niillä oikeasti ratkaista yhteiskunnallisia haasteita? Tietoasiantuntija 5, 6-7.

Kokeilut – voidaanko niillä oikeasti ratkaista yhteiskunnallisia haasteita?

Kokeilut ovat olleet pinnalla innovaatiomenetelmänä, joka yhdistää startupeja, valtiota ja yhteiskunnallisten haasteiden ratkaisemista. Ne soveltuvat hyvin konteksteihin, joissa vaikuttavien muuttujien määrä on tutkittavissa ja hallittavissa, mutta raamittavat heikosti laaja-alaista, pitkän aikajänteen yhteiskunnallista muutosta.

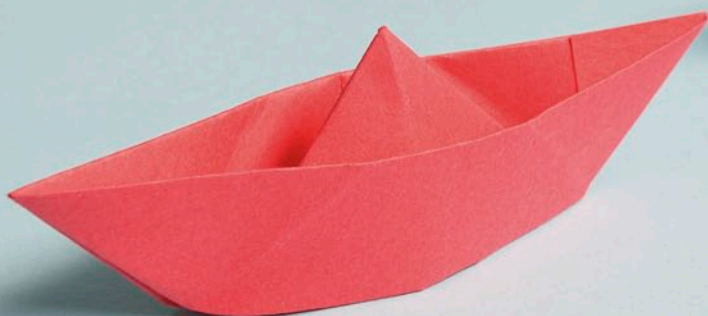
TEKSTI: MIKAEL SEPPÄLÄ

Kokeilujen käsite yleistyi 2010-luvun alussa myös suomalaisessa yhteiskunnassa (KOKSU 2019). Valtiolla niitä on hyödynnetty esimerkiksi opetuksen kehittämisen sekä muunlaisten kysymysten parissa. Kokeilukulttuuri Suomessa – opit, merkitys, systemaattinen toimintamalli ja suosituksia jatkotoimiksi (KOKSU) -hanke kuvaa kokeiluja tavoitteellisiksi, ajallisesti rajatuiksi ja valittujen kohderyhmien kanssa toteutetuiksi teoiksi, joilla voi olla erilaisia laajuuksia aina teknisistä ratkaisuista laajoihin yhteiskunnallisiin ongelmiin (KOKSU 2018).

Kokeilujen lähtökohtana jatkuva vuorovaikutuksessa tapahtuva oppiminen

Kun innostuin innovaatioista useita vuosia sitten, syötteenä olivat menestyvät teknologiayritykset, jotka hyödynsivät uudenlaisia menetelmiä. Ne eivät perustuneetkaan siihen, että pomot vetäytyvät kokoushuoneeseen suunnittelemaan keskenään, että miten strategiaa toteutetaan. Niiden lähtökohtana olikin jatkuva vuorovaikutuksessa tapahtuva oppiminen, jossa ketterillä menetelmillä kehitettyjen sovelluksien ja

Skaala-ajattelu pettää inhimillisissä konteksteissa, joissa ihmiset eivät käyttäydy rationaalisesti.

Tällä hetkellä käsillämme olevat haasteet vaativat laaja-alaista käyttäytymisen ja organisoitumisen tapojen perusteiden, ohjaavien arvojen ja mielen mallien uudistamista.

niillä kerätyn käyttödatan avulla voitiin jatkojalostaa ratkaisua.

Vaikka kokeilut ovat olleet pinnalla Suomessa jo liki 10 vuotta, ne eivät ole osoittautuneet kokonaismenettelyksi yhteiskunnan laaja-alaiseen kehittämiseen. Kun tarkastelemme kokeilujen taustalla olevia oletuksia, voimme huomata, miksi ne eivät toimi yhteiskunnallisessa laajuudessa.

Kokeilujen keskeiset rajoitteet

Ensimmäinen näistä liittyy oletukseen siitä, että kehitettyjä toimivia ratkaisuita voidaan skaalata pienestä aina yhteiskunnalliselle tasolle. Siihen on syynsä, miksi kokeilut ja skaalaaminen ovat pinnalla teknologiayritysten ja ohjelmistojen kehittämisen konteksteissa, joissa ohjelmistoa voidaan kopioida tai verkkopalvelua voidaan skaalata pilvipalvelujen avulla vastaamaan niiden käyttäjämääriin. Tämän lisäksi skaalaamista helpottaa se, että ratkaisu on yksittäisen yrityksen tai alustan tuottama.

Skaala-ajattelu pettää kuitenkin inhimillisissä konteksteissa, joissa ihmiset eivät käyttäydy rationaalisesti tai joissa skaalattava ratkaisu ei yksinkertaisesti kiinnosta. Vaikka tieteen puitteissa on esimerkiksi tuotettu vahvaa näyttöä ilmastonmuutoksesta, tämä ei ole saanut aikaan riittävää muutosta ihmisten käyttäytymisessä ja organisaatioiden toiminnassa. Vaikka tuotteen tai palvelun ominaisuuksia viilattaisiin dataan perustuen kuinka paljon tahansa, se ei tuo käyttäjiä ratkaisun äärelle, jos se ei heitä kiinnosta.

Dataan perustuva kokeileva kehittäminen soveltuu hyvin konteksteihin, joissa eksponentiaalinen kasvu tapahtuu organisaation sisällä, kun tuote tai palvelu herättää paljon kiinnostusta ja vastaa hyvin käyttäjien tarpeita.

siin. Esimerkiksi ilmastonmuutos vaatii kuitenkin sitä, että toimimme eri tavoilla, mutta kuka haluaisi vapaaehtoisesti kuluttaa vähemmän tai muuttaa hyväksi ja helpoiksi todettuja elämäntapojaan?

Laaja-alaiset yhteistoiminnan muodot vaativat johtajuutta monitoimijaisessa ympäristössä

EU:n ilmastoinnovaatioaloite EIT Climate-KICin toimitusjohtaja Kirsten Dunlop puhuu siitä, että he pyrkivät haastamaan käsitystä innovaatioista, jotka perustuvat markkinalogiikkaan. Siinä synnytetään tuotteita ja palveluita, jotka markkinat ottavat vastaan ja jotka skaalautuvat. Markkinat pyrkivät kuitenkin ruokkimaan vaurautta, joka perustuu kulutuksen kasvuun ja ihmisten välittömän hyvinvoinnin synnyttämiseen. Ulkoisvaikutuksilla, kuten ilmastolla, ei ole markkinoilla välitöntä arvoa. (GOVTRAN 2019.)

Mariana Mazzucaton (2018) missio-orientoituneiden innovaatioiden käsite pyrkii avaamaan valtiollisten toimijoiden ja muiden rahoittajien roolia markkinoiden kanssa rinnakkaisten laaja-alaisen yhteistoiminnan muotojen kehittämisessä. Mazzucaton mukaan kaipaamme yhteiskunnallisten ja globaalien haasteiden taklaamiseen samankaltaista johtajuutta kuin 1960-luvulla kuulentojen mahdollistamiseksi. Tällä kertaa ei kuitenkaan ainoastaan valtiojohtoisesti, vaan monitoimijaisessa ympäristössä (Mazzucato 2018).

Siinä, missä kuuloissa oli kyse siihen vaadittavan teknologian kehittämisestä, niin tällä hetkellä käsillämme olevat haasteet vaativat laaja-alaista käyttäytymisen ja organisoitumisen tapojen perusteiden, ohjaavien arvojen ja mielen mallien uudistamista. Kokeilut, jotka kontrolloituina menetelminä tuottavat tietoa tuntemattomasta kontekstista sekä hiovat tuotteita ja palveluita kerätyn tiedon perusteella, eivät

Markkinat pyrkivät ruokkimaan vaurautta, joka perustuu kulutuksen kasvuun ja ihmisten välittömän hyvinvoinnin synnyttämiseen. Ulkoisvaikutuksilla, kuten ilmastolla, ei ole markkinoilla välitöntä arvoa.

LÄHTEET

Alperovitz, G. 2017. *Principles of a Pluralist Commonwealth: Introduction*.

Saatavissa: <https://thenextsystem.org/principles-introduction>

GOVTRAN. 2019. *Polycentric governance, innovation & EU's role leading a new paradigm-Kirsten Dunlop EIT Climate-KIC*. Saatavissa: <https://www.youtube.com/watch?v=Hu-NAw2-B9c>

KOKSU. 2018. *Kunnianhimoa ja pitkäjänteisyyttä kokeilukulttuurin kehittämiseen*.

Saatavissa: <https://tietokayttoon.fi/julkaisu?pubid=29101>

KOKSU. 2019. *Kokeilukulttuuri Suomessa – nykytilanne ja kehittämistarpeet*.

Saatavissa: <https://tietokayttoon.fi/julkaisu/raportti?pubid=URN:ISBN:978-952-287-629-4>

Mazzucato, M. 2018. *Mission-oriented innovation policies: challenges and opportunities*.

Saatavissa: <https://academic.oup.com/icc/article/27/5/803/5127692>

Kuka haluaisi vapaaehtoisesti kuluttaa vähemmän tai muuttaa hyväksi ja helpoiksi todettuja elämäntapojaan?

ole riittävä raami yhteiskunnallisessa kompleksisuudessa tapahtuvan muutoksen edistämiseen.

Kohti laaja-alaista, pitkän aikajänteen innovaatioyhteistoimintaa

Kuten Yhdysvaltojen systeemiin haasteisiin vastaus edellytyksiä kehittävän The Next System Projectin Gar Alperovitz (2017) toteaa, pitää valmistautua siihen, että yhteiskunnallista, systeemistä muutosta tulee tarkastella useamman vuosikymmenen näkökulmasta.

Kokeilujen rinnalle tarvitaan rinnakkaisia raameja innovaatioiden synnyttämiseen, jotka kykenevät edistämään laaja-alaista ja pitkän aikajänteen yhteistoimintaa sekä toimijoiden keskinäistä muuntautumista. Mazzucaton missio-orientoituneet innovaatiot, innovaatioekosysteemit ja yhteistoimintaa tukevat rahoituksen muodot ovat avauksia kohti transformaatiota edistävien, yhteiskunnallisesti vaikuttavien ja muunnettavien innovaatiojärjestelmien kehittymistä. ■

YTM, KM, KTM, MBA Mikael Seppälä työskentelee yhteiskehittämisen ja Living Labien projektiasiantuntijana Laurea-ammattikorkeakoulussa. Työn ohella hän edistää kompleksisuus- ja systeemijattelun käytännön sovelluksia vastaperustetussa *Systems Change Finland* – Systeeminen muutos Suomi ry:ssä.